سه‌شنبه
۲۸ بهمن ۱۴۰۴- ۲۸ شعبان ۱۴۴۷ - ۱۷ فوریه ۲۰۲۶- شماره ۳۰۰۱-پیاپی ۴۳۱۹

صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»

مدیرمسئول: عاطفه خسروی

سازمان آگهی‌ها: ۸۸۱۰۵۲۸۸ - ۰۹۱۹۱۲۵۱۴۰۶
ایمیل آگهی‌ها: ads.smtnews@gmil.com
تلفن: ۸۲۱۹۰ (داخلی-۱۰۸)
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۱۰۵۲۸۸
تهران، خیابان قائم مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶- کدپستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir
چاپخانه: صمیم

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com http://eitaa.com/smtnews
https://ble.ir/smtnews

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

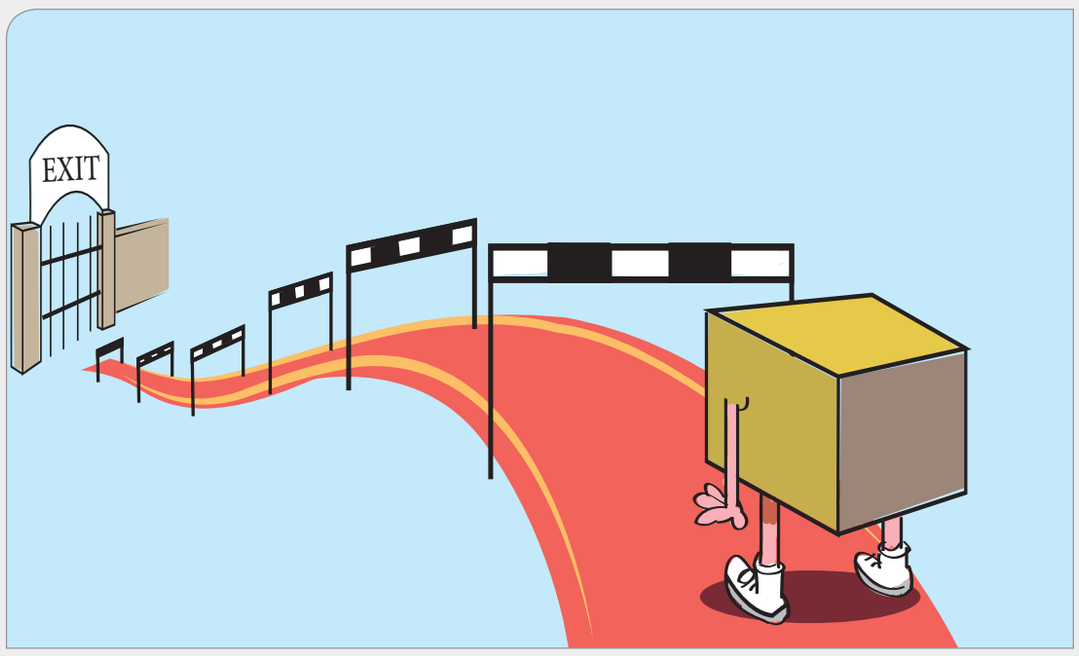

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

تسهیلات بانکی؛ حلقه مفقوده توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر

با افزایش چالش‌های تامین انرژی و رشد تقاضا در ایران، توسعه ظرفیت تولید برق از منابع تجدیدپذیر به یکی از محورهای اصلی سیاست‌های انرژی کشور تبدیل شده است. کارشناسان معتقدند سرمایه‌گذاری هدفمند در این حوزه می‌تواند به کاهش ناترازی برق، بهبود امنیت انرژی و ایجاد فرصت‌های اقتصادی جدید منجر شود.

براساس آمار و ارقام موجود انرژی‌های تجدیدپذیر نزدیک ۲ درصد انرژی موردنیاز کشور را تامین می‌کنند؛ این در حالی است که کشورهای همجوار ما در این زمینه پیشرفت چشمگیری داشته‌اند. مهم‌ترین دلیل عدم پیشرفت ما در این بخش را می‌توان عدم سرمایه‌گذاری در این بخش دانست؛ مسئله‌ای که محمدحسین احمدی، کارشناس انرژی نیز بر آن صحه می‌گذارد و می‌گوید کمبود منابع مالی و محدودیت در ارائه تسهیلات بانکی برای پروژه‌های بزرگ است و باید تسهیلات هدفمند و پایدار، وجود داشته باشد تا بخش خصوصی به این صنعت ورود پیدا کند.

در سال‌های اخیر، چندین بانک داخلی از جمله بانک صنعت و معدن و بانک توسعه صادرات ایران برنامه‌هایی برای حمایت از نیروگاه‌های خورشیدی معرفی کرده‌اند. براساس داده‌های منتشرشده توسط وزارت نیرو، ارزش کل تسهیلات اعطایی در این بخش در سال ۱۴۰۲ حدود ۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان بوده است؛ رقمی که باتوجه به نیاز واقعی کشور بیش از ۵۰ هزار میلیارد تومان برای تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه در بخش انرژی پاک هنوز ناکافی است. توسعه ابزارهای مالی نوین مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری سبز، اوراق مشارکت انرژی و قراردادهای خرید تضمینی بلندمدت می‌تواند مسیر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را هموارتر کند.

احمدی در این زمینه می‌گوید: تسهیلات مالی و مشوق‌های دولتی در احداث نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارند. این نیروگاه‌ها به‌دلیل امکان احداث در سطح شبکه توزیع، می‌توانند با سرعت بیشتری به مدار تولید وارد شوند و به کاهش فشار بر شبکه سراسری کمک کنند.

وی افزود: با ادامه روند فعلی در بازار برق سبز و مشارکت بانک‌ها، سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر نه‌تنها از نظر زیست‌محیطی، بلکه از منظر اقتصادی نیز به یکی از گزینه‌های سودآور برای فعالان بخش خصوصی تبدیل خواهد شد.

تابلوی سبز برق؛ گامی به‌سوی اقتصاد انرژی پاک

راه‌اندازی تابلوی سبز برق در بورس انرژی ایران علاوه بر شفاف‌سازی معاملات برق تجدیدپذیر، باعث شکل‌گیری بازار رقابتی و کشف نرخ واقعی برق سبز شده است. صنایع بزرگ، با خرید برق از این تابلوی سبز، در فصل تابستان از معافیت قطعی برق بهره‌مند می‌شوند؛ امتیازی که موجب افزایش تقاضا برای برق خورشیدی و بادی شده است. احمدی نیز بر این موضوع صحه گذاشته و می‌گوید بسیاری از فعالان اقتصادی تمایل به ورود به عرصه انرژی دارند، اما هزینه‌های بالای احداث نیروگاه‌ها، به‌ویژه نیروگاه‌های خورشیدی، مانع از مشارکت گسترده آنان می‌شود. بنابراین، ارائه تسهیلات بانکی هدفمند، می‌تواند محرک موثری برای جذب سرمایه‌های بخش خصوصی در این صنعت باشد.

وی به تحول قابل‌توجهی در بازار انرژی کشور، از طریق راه‌اندازی تابلوی سبز برق اشاره و اظهار کرد: این بازار که زمینه فروش برق تجدیدپذیر را فراهم کرده، توانسته جذابیت اقتصادی سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های خورشیدی را افزایش دهد.

به‌گفته این کارشناس انرژی، صنایع دارای برق سبز در فصل تابستان، خلاف سایر واحدها، با قطعی برق مواجه نمی‌شوند و همین امتیاز موجب رشد تقاضا برای خرید برق از منابع سبز و در نتیجه کشف نرخ‌های بالاتری در بورس انرژی شده است.

دسترسی به هدف‌گذاری انجام‌شده

از منظر بین‌المللی، گزارش آژانس بین‌المللی انرژی (IEA) در سال ۲۰۲۳ نشان می‌دهد هزینه تولید برق خورشیدی در جهان طی دهه گذشته حدود ۸۵ درصد کاهش یافته و این روند باعث شده انرژی خورشیدی ارزان‌ترین منبع تولید برق در بسیاری از کشورها شود. این کاهش هزینه‌ها، همراه با مشوق‌های محلی، می‌تواند چشم‌انداز توسعه تجدیدپذیرها در ایران را نیز روشن‌تر کند.

براساس برنامه هفتم توسعه اقتصادی کشور، ایران باید تا سال ۱۴۰۶ ظرفیت نیروگاه‌های خورشیدی خود را به ۱۰.۰۰۰ مگاوات برساند.

این هدف به‌معنای رشد ۷ برابری نسبت به وضعیت فعلی است. در این راستا، وزارت نیرو و ساتبا پروژه‌هایی برای احداث نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس در سطح توزیع طراحی کرده‌اند که از طریق مشارکت خانوارها و شرکت‌های کوچک قابل‌اجرا خواهد بود. البته آن‌طور که رئیس سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر وعده داده تا پیش از تابستان سال آینده باید به ظرفیت ۱۱ هزار مگاوات دست یابیم که آن هم نیازمند ورود سرمایه‌گذاران و استفاده از منابع صندوق توسعه ملی است.

براساس آمار رسمی وزارت نیرو، ایران در حال حاضر نزدیک به ۲۰ هزار مگاوات ناترازی در تولید برق دارد که این امر موجب شده در زمستان نیز کمبود گاز طبیعی موجب استفاده از سوخت مایع در نیروگاه‌ها شود که هزینه‌های زیست‌محیطی و اقتصادی سنگینی دارد. شاید برای همین است که در حال حاضر سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس و بامی رونق بیشتری دارند. احمدی در نیز در این زمینه می‌گوید: در شرایط فعلی کشور، موضوع جایگزینی کامل انرژی‌های تجدیدپذیر با سوخت‌های فسیلی هنوز عملی نیست، زیرا ایران با ناترازی ۱۰ تا ۱۵ هزار مگاواتی در بخش برق مواجه است.

وی ادامه داد: تا زمانی که این کسری تولید برطرف نشود، هر میزان ظرفیت جدید نیروگاهی صرفا برای جبران کمبود فعلی به مدار خواهد آمد و پس از رفع ناترازی و ایجاد تعادل در تولید و مصرف، می‌توان به سیاست‌های جایگزینی بلندمدت سوخت‌های فسیلی با انرژی‌های پاک را در نظر گرفت.

براساس این گزارش، با اجرای مشوق‌های مالی، حمایت نظام بانکی و توسعه بازار برق سبز، سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند به یکی از موتورهای محرک رشد اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی کشور تبدیل شود. نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس و خورشیدی خانگی، در کنار پروژه‌های صنعتی و مگاواتی، فرصت مناسبی برای مشارکت گسترده مردم و بخش خصوصی در مسیر گذار به اقتصاد سبز فراهم می‌کنند.

سخن پایانی

توسعه زیرساخت‌های انرژی به‌ویژه در بخش تولید برق، همواره یکی از دغدغه‌های اصلی اقتصاد ایران بوده است. در حالی که کشور با افزایش تقاضا و ناترازی میان تولید و مصرف انرژی روبه‌رو است، کارشناسان معتقدند سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند یکی از راهکارهای اساسی برای عبور از این چالش محسوب شود.

گزارش خبری

پیامدهای ارز تک‌نرخی از نگاه بخش خصوصی

در حالی‌که دولت در مسیر یکسان‌سازی نرخ ارز و حذف تدریجی ارز ترجیحی گام برداشته، بررسی‌های ارائه شده در بخش خصوصی نشان می‌دهد این سیاست، گرچه در بلندمدت با هدف اصلاح ساختار اقتصادی دنبال می‌شود، اما در کوتاه‌مدت آثار گسترده‌ای بر معیشت خانوارها، زنجیره تولید، تجارت و بازار کالاهای اساسی برجای می‌گذارد.

به‌گزارش ایسنا، پژوهش ارائه‌شده در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با مرور سیاست تخصیص ارز ترجیحی از سال ۱۳۹۷، تصویری روشن از ناکارآمدی این سیاست ترسیم می‌کند. ارز ترجیحی با نرخ ۴۲۰۰ تومان و با اهدافی نظیر حمایت از تولید داخلی، کنترل قیمت کالاهای اساسی و کاهش فشار تورمی بر خانوارها آغاز شد، اما به‌تدریج دامنه کالاهای مشمول آن محدود و نرخ آن تا ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان افزایش یافت.

مطالعات مراکز پژوهشی وابسته به نهادهای رسمی، از جمله سازمان برنامه و بودجه و مرکز پژوهش‌های مجلس، نشان می‌دهد به‌رغم تخصیص گسترده ارز ترجیحی، بازار کالاهای اساسی با افزایش‌های پی‌درپی قیمت مواجه بوده و فاصله نرخ ارز ترجیحی با نرخ بازار آزاد به‌طور مستمر افزایش یافته است؛ به‌طوری که این شکاف در آبان ۱۴۰۴ به حدود ۹۷ هزار تومان رسیده است.

توزیع ناعادلانه یارانه ارزی

براساس برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس، بخش قابل‌توجهی از یارانه ناشی از ارز ترجیحی نصیب دهک‌های پردرآمد شده است. نسبت مصرف کالاهای اساسی توسط سه دهک بالای درآمدی به سه دهک پایین، در مناطق شهری حدود ۳.۸ برابر و در مناطق روستایی حدود ۴.۸ برابر برآورد شده است.

این در حالی است که سیاست پرداخت ارز ترجیحی نتوانسته تورم خوراکی‌ها و کالاهای اساسی را به‌طور موثر کنترل کند و در بسیاری از مقاطع، تورم این اقلام حتی از تورم غیرخوراکی‌ها نیز پیشی گرفته است.

آسیب به تولید و تشدید ناترازی‌ها

پرداخت یارانه ارزی، از یک سو منابع ارزی دولت را با تنگنا مواجه کرده و ازسوی دیگر، با افزایش نقدینگی و ایجاد شکاف میان نرخ رسمی و غیررسمی ارز، زمینه ساز اختلال در بازار ارز و تشدید تورم شده است. چندنرخی بودن ارز همچنین زمان انتظار برای تامین ارز را افزایش داده و بازگشت ارز صادراتی را با اختلال مواجه کرده است.

اقدامات دولت برای مدیریت دوره گذار

بخش دیگری از ارائه بخش خصوصی در شورای گفت‌وگو به بررسی اقدامات دولت برای مدیریت دوره گذار به ارز تک‌نرخی اختصاص دارد. در این چارچوب، آیین‌نامه ۱۳بندی «تضمین امنیت غذایی» و مصوبات کارگروه ماده ۱۷، از جمله پرداخت علی‌الحساب ماهانه یکسان به جمعیت مشمول، تامین ارز نهاده‌های دامی و کالاهای اساسی از تالار دوم، تسهیل ترخیص کالاها، استفاده از ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید و اولویت‌دهی به افزایش سرمایه بانک کشاورزی، تشریح شده است.

همچنین بسته حمایت از صنایع با هدف جبران آثار افزایش نرخ ارز بر سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، پیش‌بینی شده که شامل تسهیلات بانکی، اوراق گام و برخی معافیت‌ها و تعدیلات قراردادی است.

ابهامات و نقاط قابل‌تامل در بسته‌های حمایتی

باوجود این اقدامات، ارائه شورا به مجموعه‌ای از ابهامات و چالش‌ها اشاره می‌کند. از جمله، کفایت کالابرگ پیش‌بینی شده برای جبران افزایش هزینه سبد مصرفی خانوارها محل تردید دانسته شده، به‌طوری که برآوردها نشان می‌دهد کالابرگ فعلی تنها حدود ۲۷ درصد از هزینه تحمیل‌شده را جبران می‌کند.

همچنین در حوزه دارو و تجهیزات پزشکی، تصمیم مشخص و شفافی در برخی مصوبات مشاهده نمی‌شود و بدهی ارزی واردکنندگان کالاهای اساسی که برآورد آن به حدود ۵.۲ میلیارد یورو می‌رسد، همچنان تعیین‌تکلیف نشده است. از سوی دیگر، ترکیب کارگروه‌های تصمیم‌گیر نقش پررنگی برای نمایندگان بخش خصوصی در سطح ملی پیش‌بینی نکرده و این موضوع از نگاه فعالان اقتصادی یک خلأ جدی محسوب می‌شود.

چالش‌های بازار دارو و تجهیزات پزشکی

در بخش مستقلی از ارائه، وضعیت بازار دارو و تجهیزات پزشکی بررسی شده است. به‌دلیل تغییرات ارزی، بخشی از داروها با نرخ‌های متفاوت تامین ارز شده‌اند و شرکت‌های واردکننده با بدهی‌های سنگین مواجهند. برآوردها نشان می‌دهد مطالبات تامین‌کنندگان دارو و تجهیزات پزشکی از مراکز درمانی و داروخانه‌ها به حدود ۲۱۰ هزار میلیارد تومان رسیده است.

این شرایط، تامین داروهای حیاتی و فاقد جایگزین داخلی را با مخاطره مواجه و مدیریت این بازار در دوره گذار به ارز تک‌نرخی را به یکی از حساس‌ترین محورهای سیاست‌گذاری تبدیل کرده است.

گندم و صنایع پایین‌دستی؛ یک حوزه حساس

ارائه شورای گفت‌وگو تاکید می‌کند اجرای سیاست ارز تک‌نرخی در حوزه گندم و صنایع پایین‌دستی آن، به‌دلیل جایگاه استراتژیک این کالا، پیامدهای پیچیده‌ای دارد. حذف ارز ترجیحی نهاده‌هایی مانند جو و افزایش قیمت آنها، می‌تواند منجر به انحراف مصرف گندم به خوراک دام، کاهش تولید داخلی و در نهایت افزایش فشار بر بودجه عمومی برای تامین یارانه نان شود.

الزامات تثبیت ارز تک‌نرخی از نگاه بخش خصوصی

بخش خصوصی استقرار نظام ارز تک‌نرخی را منوط به اجرای یک برنامه جامع اصلاحات اقتصادی می‌داند؛ برنامه‌ای تدریجی، شفاف و قابل‌پیش‌بینی که با مشارکت موثر تشکل‌های اقتصادی تدوین شود.

پرهیز از قیمت‌گذاری دستوری، اصلاح فرآیندهای ثبت سفارش و تخصیص ارز، خودداری بانک مرکزی از مداخله‌های مخرب در بازار ارز، مدیریت تورم از طریق انضباط پولی و مالی و اتخاذ سیاست خارجی هوشمندانه برای کاهش اثر تحریم‌ها، از مهم‌ترین الزامات مطرح‌شده در این ارائه است.

راهکارهای عملیاتی پیشنهادی

در نهایت، ارائه شورا مجموعه‌ای از راهکارهای عملیاتی برای مدیریت دوره گذار پیشنهاد می‌کند؛ از جمله افزایش متناسب یارانه نقدی و کالابرگ، حضور ثابت نمایندگان بخش خصوصی در کارگروه‌های تصمیم‌گیر، تعدیل تدریجی تعهدات ارزی صادرکنندگان، اعطای تسهیلات بانکی با دوره تنفس مناسب به صنایع، کاهش حقوق گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده برخی اقلام اساسی و پرهیز از بازتولید نظام چندنرخی ارز.

به اعتقاد ارائه‌دهندگان این گزارش، تنها در صورت توجه همزمان به معیشت مردم، پایداری تولید و شفافیت سیاست‌گذاری است که می‌توان گذار به ارز تک‌نرخی را با حداقل هزینه اقتصادی و اجتماعی مدیریت کرد.

دریچه

دولت‌های صدرنشین پذیرش هوش مصنوعی

براساس شاخص پذیرش هوش مصنوعی در بخش دولتی ۲۰۲۶، کشورهایی مانند سنگاپور، عربستان سعودی و هند موفق شده‌اند، هوش مصنوعی را به‌طور گسترده و عملی وارد خدمات دولتی کنند و از رقبا پیشی بگیرند. به‌گزارش ایسنا، نتایج پژوهش جدید نشان داد دولت‌های اروپایی در بکارگیری هوش مصنوعی در خدمات عمومی از بسیاری از رقبای جهانی خود عقب افتاده‌اند. براساس شاخص «پذیرش هوش مصنوعی در بخش دولتی ۲۰۲۶»، فرانسه، آلمان و انگلیس هنوز نتوانسته‌اند اهداف و برنامه‌های بلندپروازانه خود در حوزه هوش مصنوعی را به ابزارهای عملی و کاربردی برای کارمندان دولت تبدیل کنند. نتایج این پژوهش شرکت مشاوره‌ای «پابلیک فرست» (Public First) با حمایت مالی گوگل نشان داد، هرچند استفاده از هوش مصنوعی در سطح جهان با سرعت در حال گسترش است، اما کشورهای اروپایی رویکردی محتاطانه و ریسک‌گریز در پیش گرفته‌اند. همین موضوع موجب شده بسیاری از کارمندان دولت در اروپا به فناوری دسترسی نداشته باشند که در دیگر کشورها در حال تغییر شیوه اداره دولت است. طبق این گزارش، ۷۴ درصد کارمندان بخش دولتی در جهان از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند و ۸۰ درصد می‌گویند که این فناوری به آنان قدرت و توان بیشتری در انجام کار داده است. با این حال، فقط ۱۸ درصد معتقدند دولت‌هایشان از هوش مصنوعی به‌شکل بسیار موثر استفاده می‌کنند. این شاخص برپایه نظرسنجی از ۳۳۳۵ کارمند بخش دولتی در ۱۰ کشور از جمله انگلیس، آلمان، فرانسه، آمریکا، ژاپن، برزیل، آفریقای جنوبی، هند، سنگاپور و عربستان سعودی تدوین شده است.

فرانسه در قعر جدول

در میان این ۱۰ کشور، فرانسه پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده است. ۷۴ درصد از کارمندان دولتی فرانسه گفتند: هوش مصنوعی نمی‌تواند هیچ بخشی از کار آنان را انجام دهد و حدود ۴۵ درصد نیز گزارش کردند که هرگز در محل کار از هوش مصنوعی استفاده نمی‌کنند. فقط ۲۷ درصد کارکنان در فرانسه از وجود سرمایه‌گذاری سازمانی روی ابزارهای هوش مصنوعی خبر داده‌اند و بسیاری نیز گفتند که راهنمایی مدیران درباره نحوه استفاده از این فناوری شفاف و مشخص نیست. این کمبود تجربه عملی، به‌نظر می‌رسد بر نگرش‌ها نیز تاثیر گذاشته است. بسیاری از کارمندان دولتی فرانسه انتظار ندارند هوش مصنوعی موجب افزایش بهره‌وری شود. در این گزارش آمده است باوجود آنکه فرانسه هوش مصنوعی را ابزاری راهبردی برای رقابت‌پذیری و نوسازی معرفی می‌کند، نبود تجربه عملی موجب شده ارزش آن برای بسیاری از کارکنان همچنان مفهومی و انتزاعی بماند.

این نتایج از آنجایی قابل‌توجه است که فرانسه سرمایه‌گذاری چشمگیری در زیرساخت‌های هوش مصنوعی انجام داده و چارچوب‌های اخلاقی متعددی برای استفاده مسئولانه از آن در دولت تدوین کرده است. نتایج این گزارش همچنین هشدار داد که ۷۰ درصد کارکنانی که در سازمان‌هایی با راهنمایی محدود از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند، این کار را به‌صورت «پنهانی» انجام می‌دهند و بدون اطلاع کارفرمای خود از ابزارهای هوش مصنوعی بهره می‌برند.

نگاه محتاطانه اروپا

در سراسر اروپا، روند پذیرش هوش مصنوعی همچنان محتاطانه است. آلمان و فرانسه در گروه کشورهایی قرار گرفتند که ریسک‌گریزتر هستند و استفاده از هوش مصنوعی در آنها عمدتا به متخصصان یا پروژه‌های آزمایشی محدود می‌شود. بریتانیا در زمینه پذیرش هوش مصنوعی پیشرفت‌هایی داشته، اما همچنان با کمبود راهنما و زیرساخت روبه‌رو است. حدود ۳۷ درصد کارمندان دولتی این کشور نوعی آموزش مرتبط با هوش مصنوعی دریافت کرده‌اند، با این حال میزان استفاده میان وزارتخانه‌ها و نهادهای مختلف یکسان نیست و بسیاری از کارکنان به ابزارهای تاییدشده دسترسی ندارند. در مقابل، کشورهایی مانند سنگاپور، عربستان سعودی و هند در صدر فهرست قرار گرفته‌اند. این کشورها با حمایت قوی مدیران ارشد و استفاده گسترده و روزمره از هوش مصنوعی در کارهای دولتی، عملکرد بهتری از خود نشان داده‌اند. یورونیوز گزارش کرد، این نظرسنجی میزان پذیرش هوش مصنوعی را در پنج حوزه نگرش به هوش مصنوعی، اعتماد به استفاده از آن، دسترسی به ابزارهای تاییدشده و راهنمایی مدیریتی، میزان ادغام هوش مصنوعی در کارهای روزمره و دسترسی به آموزش بررسی کرده است. طبق گزارش گروه پژوهش، همین عوامل تعیین می‌کنند که آیا دولت‌ها می‌توانند استراتژی‌های هوش مصنوعی خود را به بهبود واقعی خدمات عمومی تبدیل کنند یا خیر.